

NATURA 2000 trka na vaša vrata

Trajnostni razvoj bomo na območjih NATURA 2000 uvažali sistemsko, saj bodo na podlagi Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 56/99) določena t.i. posebna varstvena območja. Postopek določitve, varovanja in ustreznega upravljanja posebnih varstvenih območij vodi Ministrstvo za okolje, prostor in energijo v sodelovanju z Agencijo RS za okolje, Zavodom RS za varstvo narave in Zavodom RS za gozdove. V projekt se ob Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano aktivno vključujejo tudi druga ministrstva, strokovne ustanove in nevladne organizacije. Območja NATURA 2000 bodo predvidoma določena v letu 2004 ob vstopu v Evropsko unijo, naš izbor pa bo preverila še Evropska komisija.

Foto: Peter Buchner / arhiv DOPPS

Cerkniško jezero je območje pomembnih habitatnih tipov in predstavlja dragocen življenjski prostor za ptice: kosca (na sliki zgoraj), grahasto in malo tukalico, kostanjevko, rjavega srakoperja, pisano penico in prepelico.

Foto: Marko Simić

Izdajatelj in založnik
Ministrstvo za okolje, prostor in energijo,
Dunajska c. 48, Ljubljana

Besedilo
Ministrstvo za okolje, prostor in energijo,
Igor Medjugorac

Lektoriranje
Mojca Štrukelj

Oblikovanje
Andrejka Čufer

Prelom in tisk
Medium, Žirovnica

Fotografije so darovali
Marko Simić,
Andrej Hudoklin,
Janez Konečnik,
Dare Fekonja,
Peter Buchner / arhiv DOPPS.

Naklada
2000 izvodov

Ljubljana, december 2002

Pričujoči list je prva v vrsti informacij o izvajanju projekta NATURA 2000 v Sloveniji, njegov namen je ponuditi osnovni pogled v najpomembnejši projekt Evropske unije na področju varstva narave. Dodatne informacije o projektu NATURA 2000 lahko preberete na spletni strani Ministrstva za okolje, prostor in energijo:
www.natura2000.gov.si.

Vprašanja in predloge lahko naslovite na elektronski naslov info.mop@gov.si. Informacije so na voljo tudi na spletnih straneh Evropske unije:
<http://europa.eu.int/comm/environment/nature/>.

Naravna izbira

Evropska unija že skoraj desetletje oblikuje mrežo posebej varovanih območij NATURA 2000. Namen projekta je ohranjanje biotske raznovrstnosti, in sicer tako da varuje naravne habitate ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, pomembnih za Evropsko unijo. Na različne načine varovana območja predstavljajo že med 15 in 25 odstotki ozemlja posameznih evropskih držav. Slovenija je, tako kot vse ostale pridružene države, dolžna določiti območja NATURA 2000 in jih tudi ustrezno ohranjati.

V evropskem
zmernem pasu
je pomemben
habitatni tip
bukovega gozda
Luzulo-Fagetum,
ki v Sloveniji
predstavlja le
manjši del
površine gozdov.

Foto: Janez Konečnik

Evropski biser je pri nas doma

V Sloveniji domuje približno 15.000 živalskih vrst, 6.000 rastlinskih vrst in 5.000 vrst iz sveta gliv. Z vstopom v Evropsko unijo bo ohranjena narava Slovenije tudi uradno postala del skupne evropske dediščine. Nanjo bomo lahko upravičeno ponosni, saj je v mnogih državah narava mnogo manj pestra, v marsikateri tudi bolj uničena. Seveda sodobni način življenja ogroža biotsko raznovrstnost tudi v Sloveniji. Ogroženih je 36 % vseh sesalcev, 49 % vrst ptic, 16 od 22 vrst dvoživk, 48 % vrst domorodnih rib, pa tudi 10 % višjih rastlin. Ker je večina vrst ogroženih prav zaradi izgube naravnega življenjskega prostora, je sodelovanje v projektu NATURA 2000 za našo državo zelo smiselno. Posebnost Slovenije je namreč velika pestrost vrst na majhni površini, zato je naše naravno okolje izredno pomembno za ohranjanje vrst, ki so ogrožene na evropski ravni. Največjo pozornost med habitatmi zahtevajo vlažna travišča, suha travišča, alpinska in subalpinska travišča, barja, stoječe in tekoče vode, morski in obalni habitatni tipi, gozdovi in podzemeljski habitatni tipi.

Narava je odlična blagovna znamka

Naše razvojne priložnosti so odvisne tudi od tega, kako trajnostno bomo znali ravnati z našimi naravnimi vrednotami. Da to znamo, kaže trajnostno gospodarjenje z gozdovi, ki ima pri nas - danes predstavljajo gozdovi več kot polovico površine Slovenije - dolgoletno tradicijo. Zelo pomembna razvojna priložnost Slovenije postaja pridelava kakovostne prehrane, ki nudi možnosti za razvoj sodobnega kmetovanja in ponuja priložnost za uspešno trženje v Sloveniji pridelane zdrave hrane. Pestro naravno okolje privlači tudi vedno bolj zahtevne obiskovalce in je zato pomemben spodbujevalec turističnega razvoja. Turizem in gostinstvo ustvarita 9 % bruto družbenega dohodka in zaposlujeta približno 52.000 ljudi. Naravne lepote so ključni del naše turistične ponudbe in pomembna stična točka med razvojem gospodarstva, ohranjanjem narave in varovanjem okolja. Obiskovanje nekaterih naravnih znamenitosti podaljšuje turistično sezono, zaradi podaljšanega obiska tujih gostov se tako razširja tudi krog dejavnosti, ki uživajo ugodnosti sonaravnega razvoja. NATURA 2000 ponuja možnost, da postane ohranjena narava mednarodno priznana prednost Slovenije.

Ris, v evropskem merilu ogrožena mačka, ponovno živi v slovenskih gozdovih.

Foto: Andrej Hudoklin

Zavarovana pestrost, zagotovljena prihodnost

Izbira načina varovanja območij NATURA 2000 je prepuščena presoji vsake države članice. V evropskih državah za biotsko raznovrstnost najpogosteje skrbijo s pogodbenim varstvom ali skrbništvom, na habitatnih tipih s kmetijsko rabo so to pogodbe v okviru kmetijsko-okoljskega programa. Tak način zagotavljanja ugodnega stanja habitatnih tipov že uveljavljamo tudi v Sloveniji. Naslednji pogost način za upravljanje in varovanje teh območij je razglasitev zavarovanih območij: narodnih, regijskih, krajinskih parkov ter naravnih rezervatov. Zavarovana območja v Sloveniji že poznamo, saj trenutno obsegajo 8 % ozemlja Slovenije, največje med njimi je Triglavski narodni park.

Foto: Dare Fekonja

Vodomec je evropsko pomembna vrsta, ki gnezdi v stenah obal rek in potokov. Za njegov obstoj v Sloveniji so pomembne predvsem Mura, Drava in Dravinja.

Nekatera najbolj zanimiva območja pa so v Evropski uniji tudi v lasti organizacij civilne družbe, ustanovljenih z namenom ohranjanja biotske raznovrstnosti ali njenih sestavin. Pri nas se takšni načini upravljanja z naravovarstveno pomembnimi območji šele uveljavljajo.

Za območja NATURA 2000 so že na razpolago finančni programi Evropske unije za sofinanciranje naravovarstvenih projektov (LIFE III - Narava), naravi prijaznih oblik kmetovanja (sredstva za razvoj podeželja in iz strukturnih skladov) in drugih dejavnosti trajnostnega razvoja (sredstva iz strukturnih skladov). Pravno podlago za vzpostavljanje območij NATURA 2000 predstavljata Direktiva o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (92/43/EEC) in Direktiva o ohranjanju prostoživečih ptic (79/409/EEC).

Ugodne razmere za pomembne napredke

Kljub temu da bodo varovana, bodo območja NATURA 2000 v Sloveniji imela različno rabo. Vključevala bodo kmetijske in vodne površine, gozdove, močvirja, obalo, morje in jame. S preudarnim povezovanjem različnih ukrepov bomo na teh območjih vzdrževali stanje, ki je ugodno za ohranjanje habitatov redkih ali ogroženih vrst. Ugodno stanje lahko zagotovimo bodisi s prepuščanjem območij naravnemu razvoju bodisi s takšnimi posegi, ki vzdržujejo visoko stopnjo biotske raznovrstnosti. V večini primerov bomo poskrbeli zgolj za ohranjanje obstoječega stanja: nadaljevali bomo z uveljavljenimi dejavnostmi, na primer s pašo ali košnjo suhih in vlažnih travnikov po cvetenju in gnezdenju, s trajnostnim gospodarjenjem z gozdovi, z ohranjanjem vodotokov z obrečno vegetacijo in z ohranjanjem mokrišč. Ponekod bomo s sistemom spodbud manj primerne dejavnosti, npr. zelo intenzivno kmetijstvo, nadomestili s primernejšimi. Na območjih NATURA 2000 bomo tudi na splošno ravnali zelo premišljeno. Vse večje posege v prostor, kot je recimo gradnja cest, bomo morali skrbno presoditi tudi z vidika vplivov predvidenega posega na življenje prisotnih vrst.